

กระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดเลย The Process of Public Policy Awareness and Public Participation in Loei Province.

ธีรวัฒน์ วงศ์วรณูญ¹
Teerawat Wongwarunyoo¹

Received: January 8, 2024

Revised: April 30, 2024

Accepted: October 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับความสนใจนโยบายสาธารณะของประชาชนในจังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษากระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะของประชาชนในจังหวัดเลย 3) เพื่อศึกษาแนวทางของประชาชนในจังหวัดเลย ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะ งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และ วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในจังหวัดเลย จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งสิ้น 465 คน ประกอบด้วยการเก็บตัวอย่างจากแบบสอบถาม จำนวน 400 คน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเก็บ ตัวอย่างจากแบบสัมภาษณ์ จำนวน 65 คน เพื่อหาข้อค้นพบ และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนเข้าถึงนโยบายสาธารณะ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 20.5 โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.5 โทรศัพท์ เป็นช่องทางที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพมากที่สุด ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางนโยบายสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 34.8 2) ระดับการรับรู้นโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 นโยบายที่มีระดับ การรับรู้มากที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 นโยบายที่มีระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 3) ระดับความเข้าใจนโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 นโยบายที่มีระดับความเข้าใจมากที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 นโยบายที่มีระดับความเข้าใจน้อยที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก และนโยบายหลักด้านที่ 6 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจาย ความเจริญสู่ภูมิภาค ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 4) ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย สาธารณะ และแสดงออกโดยการพูดคุยในกลุ่มเพื่อน หรือพูดคุยในครอบครัวและเครือข่าย โดยทำการ

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

E-mail : teerawat.won@lru.ac.th, Lecturer of Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Science, Loei Rajabhat University

บอกต่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายของรัฐผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้อื่นได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น และแสดงออกโดยการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการสนับสนุนพรรคการเมืองที่กำหนดนโยบายที่ตนชื่นชอบ แต่ถ้าเป็นนโยบายสาธารณะที่ไม่ชื่นชอบจะปฏิเสธการเข้าร่วม ไม่ให้ความร่วมมือและไม่ให้การสนับสนุนต่อนโยบายนั้น พร้อมทั้งอธิบายถึงเหตุผลที่ไม่ชอบนโยบายให้กับผู้อื่นฟังเพื่อให้เกิดความคล้อยตามผ่านการพูดคุยหรือผ่านทางสื่อออนไลน์ เมื่อพบความไม่ปกติของนโยบายสาธารณะหรือความผิดปกติจากการนำนโยบายไปปฏิบัติจากหน่วยงานของรัฐ ประชาชนจะร้องเรียนผ่านหน่วยงานภาครัฐโดยตรง และประสานผ่านผู้นำหมู่บ้าน เพื่อขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในขั้นตอนต่อไป หรือร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะจะมีส่วนร่วมผ่านการแสดงออกทางสื่อสังคมออนไลน์ และมีส่วนร่วมผ่านทางหน่วยงานของรัฐที่จัดขึ้น หรือผ่านเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ผ่านทางผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน

คำสำคัญ: การรับรู้, นโยบายสาธารณะ, การมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of public policy interest of the people in Loei province, 2) to study the process of public policy perception of the people in Loei province, and 3) to study the guidelines of the people in Loei province. To participate in the public policy process. This research is a mixed methods research between qualitative research and quantitative research by collecting data from voters in Loei province. A total of 465 people were sampled from the questionnaire. 400 people using statistics for analysis. Samples were collected from 65 interviews to identify findings and correlate with relevant theories. The study found that 1) 20.5 percent of people access public policy twice a week, with the most online channels (35.5 percent), and television being the most appropriate and effective channel. In public policy awareness 34.8 percent 2) Level of public policy awareness The 12 main policies were moderate, with an average of 3.16. The average is 3.50. The policy with the lowest level of awareness is the 4th main policy: Building Thailand's role on the world stage. The average is 2.92 3) Level of understanding of public policy The 12 main policies were moderate, with an average of 3.04. The policy with the lowest level of understanding was Key Policy 4, Building Thailand's Role on the World Stage, and Core Policy 6, Economic Area Development and Regional Prosperity, with an average of 2.83 4) People will participate in public policy activities and express themselves by talking in friends or family and kinship and publicizing government policies through social media channels so that others can better understand and express themselves by voting for members of the House of Representatives. By supporting political parties that set their favorite policies. But if it is public policy that is not favored, it will refuse to participate. They also explain the reasons why they don't like the policy to others

in order to be amenable to it through discussions or online. When irregularities in public policy or irregularities from policy implementation from government agencies are found. Complaints will be made directly through government agencies and coordinated through village leaders for advice or advice on next steps or complaints through online channels of relevant agencies. To participate in public policy making, they participate through social media expression and through organized government agencies or government officials, such as through village chiefs or village leaders

Keywords: Awareness, Public Policy, Engagement

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะในฐานะเป็นเครื่องมือพัฒนาประเทศ โดยเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการสร้างสังคมไทยที่พึงประสงค์ การสร้างสังคมคุณภาพโดยการสร้างคนดีคนเก่ง มีวินัย เคารพกฎหมายและมีความรับผิดชอบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน และมีความเป็นธรรมในสังคม นโยบายในฐานะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการอำนวยความสะดวกในสังคม รวมถึงเรื่องการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติและความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยมีความสำคัญต่อประชาชน ซึ่งนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบการเมืองที่สอดคล้องต่อความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชาชนและพลังสนับสนุนของประชาชน นโยบายมีความสำคัญต่อนักการเมืองซึ่งนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อจัดสรรคุณค่าทางสังคมให้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของประชาชน ความสำคัญต่อนักบริหารซึ่งนักบริหารเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ รวมทั้งการสร้างการยอมรับความร่วมมือและสร้างพลังการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักบริหารที่ดีคือผู้นำนโยบายที่ดีไปสู่การแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชน ความสำคัญต่อนักวิชาการซึ่งความสำเร็จของนโยบายสาธารณะขึ้นอยู่กับทฤษฎีวิเคราะห์วิจัยประเมินนโยบายสาธารณะ ในการเสนอแนะนโยบายที่ดีกว่าและหนทางเพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบายได้ดีกว่า นักวิชาการจะช่วยเป็นกระจกส่องให้นักการเมืองไม่มีการทุจริตเชิงนโยบาย (เสนอห์ จุ้ยโต, 2552) นโยบายสาธารณะที่เป็นผลมาจากการตอบสนองข้อเรียกร้องของประชาชนภายใต้ระบบการเมือง นโยบายสาธารณะเกี่ยวกับกฎระเบียบ (Regulatory Policy) เป็นผลพวงของการตอบสนองความต้องการและข้อเรียกร้องของบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมต่าง ๆ เช่นในเรื่องการป้องกันอาชญากรรม การค้าพาณิชยกรรม การคุ้มครองผู้บริโภค ความปลอดภัย การกำหนดระดับอัตราและราคา การติดต่อสื่อสาร การจำกัดสิทธิส่วนบุคคล และการดำเนินชีวิตในสังคมบางประการเป็นต้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539) กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม จะเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งทำให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาสาธารณะของชุมชน และนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการทำงานร่วมกัน นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะของชุมชนเอง กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทยที่ต้องการความรู้เกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบท

ของสังคมในระดับต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่เล็กระดับหมู่บ้าน ตำบล และในพื้นที่ใหญ่ระดับจังหวัด ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ที่ทำให้สามารถนำมาใช้ได้จริงทั้งในระดับภาพรวมและระดับชุมชนหลายพื้นที่ของประเทศไทย มีการศึกษาหลายกรณีที่อยู่ในข่ายแนวคิดที่เกี่ยวข้องในเรื่องของชุมชนเข้มแข็ง แผนชีวิต หรือแผนแม่บทชุมชน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติการในพื้นที่เล็ก ๆ ระดับหมู่บ้านหรือตำบล ดังนั้นการศึกษารูปแบบกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ระดับจังหวัด จึงเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้ (นาตยา แท่นนิล, 2555)

การให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การหาแนวทางแก้ไขปัญหา การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ปัญหา รวมทั้งการร่วมปฏิบัติในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดขึ้นในชุมชนและการประเมินผลงานกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับการลงมือกระทำเอง โดยเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและทำให้ทราบถึงวิธีการที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างถูกต้อง และทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังช่วยให้ประชาชนเกิดการคิดเป็น ทำเป็น และมีความรู้สึกว่าการกิจกรรมเหล่านั้น พวกตนมีส่วนเป็นเจ้าของโครงการอย่างแท้จริง อันจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางของการพัฒนาอย่างชัดเจน (พูลศักดิ์ ชูพาณิชย์สกุล, 2550)

วิธีการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกสังคมล้วนได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐทั้งสิ้น อาทิเช่น นโยบายการศึกษาภาคบังคับ กำหนดให้เยาวชนทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาตามที่รัฐกำหนดโดยรัฐหวังว่าการศึกษจะเป็นกระบวนการสำคัญในการกล่อมเกล่าให้เยาวชนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล สามารถจำแนกระหว่างความดีงามและความชั่วร้ายเพื่อจะได้ยึดมั่นในการประพฤติปฏิบัติดีสังคมจะได้มีสันติสุข และประการสำคัญการศึกษาจะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับประชาชนในการเสริมสร้างชีวิตที่ดีและมีความสุข นโยบายการศึกษาภาคบังคับจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับรัฐบาลในการเสริมสร้างชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังมีนโยบายสาธารณะที่สำคัญอีกหลายประการที่มีผลกระทบต่อวิธีการดำรงชีวิตของประชาชน ได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม นโยบายการรักษาความสงบภายในประเทศ นโยบายสาธารณสุข นโยบายการปฏิรูปที่ดิน นโยบายคมนาคมและการสื่อสาร นโยบายสิ่งแวดล้อม นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว นโยบายการป้องกันประเทศ และนโยบายต่างประเทศ เป็นต้น นโยบายเหล่านี้ล้วนเป็นนโยบายสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและการเสริมสร้างความอยู่ดีกินดีแก่ประชาชนโดยทั่วไป นโยบายสาธารณะคืออะไร ถูกกำหนดขึ้นอย่างไร และเปลี่ยนแปลงได้อย่างไรล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสนใจของประชาชนในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งสิ้น เพราะประชาชนทุกคนจะได้รับผลกระทบไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งจากนโยบายสาธารณะของรัฐเสมอ โดยทั่วไปนโยบายสาธารณะจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทั้งทางการเมืองและสังคมอย่างกว้างขวาง เพราะนโยบาย สาธารณะมีรากฐานมาจากสภาพปัญหาต่างๆของสังคม และเป็นปัญหาที่ประชาชนคาดหวังว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไข ทำให้ปัญหาเหล่านี้ต้องเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างประชาชน (public) พรรคการเมือง (political parties) (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2557)

ประชาชนถือได้ว่าเป็นเจ้าของประเทศและยังเป็นกำลังสำคัญของชาติ ประเทศชาติจะพัฒนาไปในทิศทางใดหรือประเทศชาติจะถดถอยส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับประชาชนในชาติเป็นหลักสำคัญ ในปัจจุบัน

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเมืองกลายเป็นเรื่องของคนทุกเพศทุกวัย การเมืองเป็นการนำมาซึ่งการกำหนดทิศทางของประเทศโดยอยู่ในลักษณะของนโยบายสาธารณะและกฎหมาย เมื่อพูดถึงนโยบายแล้วเรามักได้ยินตั้งแต่กระบวนการก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งพรรคการเมืองที่ลงแข่งขันจะชูนโยบายเพื่อใช้ในการหาเสียงของพรรคตัวเอง การแข่งขันทางการเมืองการเลือกตั้งในปัจจุบันประชาชนเริ่มให้ความสนใจในนโยบายหาเสียงของพรรคการเมืองต่างๆ มากยิ่งขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่าถ้าพรรคใดชูนโยบายที่ตอบโจทย์หรือแก้ไขปัญหาของประชาชนได้พรรคการเมืองพรรคนั้นก็มีโอกาสที่จะได้คะแนนเสียงจากประชาชนจำนวนมากและมีสิทธิ์ที่จะได้จัดตั้งเป็นรัฐบาล ซึ่งการตื่นตัวทางนโยบายได้ขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางในสังคมปัจจุบัน แต่เป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจและมีความตื่นตัวหรือตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริงหรือไม่

ดังที่ได้กล่าวมา นโยบายมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง แต่เป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนนั้นมีความเข้าใจในเรื่องของนโยบายสาธารณะมากน้อยเพียงใด มีกระบวนการรับรู้ถึงนโยบายสาธารณะหรือไม่ หรือเพียงแต่เข้าใจว่านโยบายสาธารณะนั้นเกิดขึ้นเพียงแค่พรรคการเมืองสร้างขึ้นเพื่อใช้หาเสียงในกระบวนการเลือกตั้ง หรือเข้าใจเพียงแค่ว่านโยบายสาธารณะเป็นสิ่งที่ภาครัฐสร้างขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเพียงเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกระบวนการทางนโยบายสาธารณะนั้นมีหลากหลายประเด็นที่สำคัญ โดยเฉพาะนโยบายที่ออกโดยรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ประเภทคือ 1) นโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหา 2) นโยบายพื้นฐาน 3) นโยบายเพื่อการลงทุน 4) นโยบายประชานิยม และ 5) นโยบายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วน 12 ด้านที่ออกโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนเข้าใจและรับรู้ในนโยบายหรือไม่ และประชาชนเข้าถึงหรือรับรู้นโยบายเหล่านี้ได้จากแหล่งข้อมูลใด รวมถึงวิธีการที่ประชาชนจะสามารถมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะได้ในลักษณะใดบ้าง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสนใจนโยบายสาธารณะของประชาชนในจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษากระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะของประชาชนในจังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาแนวทางของประชาชนในจังหวัดเลย ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประเด็นที่ใช้ในการศึกษา นโยบายหลัก 12 ด้าน ในรัฐบาลของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ได้แถลงต่อรัฐสภา ในวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดเลย และเพื่อทราบระดับความสนใจและระดับความเข้าใจนโยบายสาธารณะ รวมถึงวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเลย จำนวน 499,551 คน (สำนักข่าวประชาสัมพันธ์ 2562)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดเลย เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มประชากร ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเลยจำนวน 499,551 คน สำนักข่าวประชาสัมพันธ์ (2562) กลุ่มตัวอย่าง โดยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยวิธีการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มแบบ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น ที่ 0.05 จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 499,551 คน สำนักข่าวประชาสัมพันธ์ (2562) กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบบังเอิญ จำนวน 65 คน จากประชาชนในจังหวัดเลย ประกอบไปด้วย 14 อำเภอ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1 : 10,000 โดยประมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อคำถามแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาถึงระดับความสนใจนโยบายสาธารณะของประชาชน และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะของประชาชน จากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 499,551 คน ได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มแบบ Yamane (1973) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 400 คน และทำการวิเคราะห์และประเมินผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ Statistics Package for Social Sciences (SPSS) โดยใช้ค่าสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาถึงแนวทางของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะ ใช้วิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญในพื้นที่ (Accidental sampling) ในอัตราส่วนใน 1 : 10,000 โดยประมาณ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 65 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นลักษณะข้อคำถามปลายเปิด โดยได้มีการกำหนดแนวคำถามไว้อย่างกว้างๆ โดยได้นำวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากำหนดเป็นข้อคำถามอย่างกว้าง ๆ โดยผู้วิจัยจะปล่อยให้ไปตามบริบทตามสถานการณ์ของการสนทนา โดยพยายามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบให้ตรงประเด็นข้อคำถามให้มากที่สุด และจะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้สอบถามหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นอื่นๆ ได้

ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิจัย เอกสาร ตำรา หนังสือต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะ จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สำนักวิทยบริการในมหาวิทยาลัยต่างๆ ห้องสมุดและเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมให้เป็นระบบ แล้วใช้การวิเคราะห์สังเคราะห์แบบพรรณนา (Descriptive Statistics)

ซึ่งเครื่องมือวิจัยในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยวิธีการหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ประมวลผลแล้วจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ แล้วนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาอธิบาย เพื่อหาความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วม

ส่วนของประชาชนในการกำหนดนโยบาย และตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา (Descriptive Analysis) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบระดับความสนใจของประชาชนในจังหวัดเลยที่มีต่อนโยบายสาธารณะ
2. ทำให้ทราบกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะของประชาชนในจังหวัดเลย
3. ทำให้ทราบแนวทางของประชาชนในจังหวัดเลยในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายสาธารณะ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2550) ให้ความหมายว่านโยบายสาธารณะหมายถึงการนำความรู้ ความคิด ที่มีเหตุผลและตั้งใจเพื่อนำไปแก้ปัญหาเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อการปฏิบัติของรัฐบาล เป็นการกำหนดแนวทางในอนาคตเน้นเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เงื่อนไข ผลลัพธ์และเป็นความพยายามที่จะกระทำเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์สาธารณะ

ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ (2543) ตั้งข้อสังเกตในการพิจารณานโยบายสาธารณะว่าการเมือง นโยบายกับการบริหารแยกออกจากกันเด็ดขาดไม่ได้แน่นอนที่สุดว่าการเมืองกับการบริหารเปรียบเสมือนหัวและก้อยของเหรียญอันเดียวกันนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายซึ่งมาจากการวิเคราะห์ปัญหาทุกข์ร้อนของประชาชนส่วนนักบริหารเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลทั้งสองฝ่ายต้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2526) ให้ความหมายว่า นโยบายสาธารณะหมายถึง โครงการที่รัฐบาลบัญญัติขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติในการจัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม

ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ

Cochran และ Malone (1995) ได้แบ่งกระบวนการนโยบายสาธารณะได้เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การระบุปัญหาและกำหนดระเบียบวาระ (Problem identification and agenda setting) ขั้นที่ 2 การกำหนดนโยบายและทางเลือกของนโยบาย (Policy formulation and policy alternative) ขั้นที่ 3 การยอมรับนโยบาย (Policy adoption) ขั้นที่ 4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation) ขั้นที่ 5 การประเมินผลนโยบาย (Policy evaluation)

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2544) กระบวนการและขั้นตอนของนโยบายสาธารณะ (public policy process) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (public policy formation) 2) การกำหนดทางเลือกและการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ (public policy alternative development and decision making) 3) การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (public policy implementation) 4)

การประเมินนโยบายสาธารณะ (public policy evaluation) 5) ความต่อเนื่อง การทดแทนและการ
สิ้นสุดนโยบายสาธารณะ (public policy maintenance succession & termination)

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2544) เสนอความคิดเห็นไว้ว่าการรับรู้คือการกระบวนการที่อินทรีย์หรือ
สิ่งมีชีวิตพยายามทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อม โดยผ่านทางประสาทสัมผัสกระบวนการนี้เริ่มต้นจากการใช้
อวัยวะสัมผัสจากสิ่งเร้าและจัดระบบสิ่งเร้าใหม่ภายในระบบการคิดในสมองจากนั้นจะแปลสิ่งเร้าที่สัมผัสว่า
สิ่งเร้านั้นคืออะไร ขึ้นแปลความหมายนี้เป็นขั้นที่มีประสบการณ์เก่าเป็นพื้นฐานของการแปลความหมาย

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2541) กล่าวว่ากระบวนการของการรับรู้เป็นการแสดงถึงความ
สลับซับซ้อนและธรรมชาติของการกระทำตอบโต้ในการรับรู้ แบ่งกระบวนการย่อยได้เป็น 5 ขั้นตอนคือ 1)
สภาพแวดล้อมภายนอก (external environment) 2) การเผชิญหน้าในการรับบริการ (confrontation)
3) การคัดเลือกการบริการ (selection) 4) การจัดระเบียบ (perceptual organization) 5) การตีความ
(interpretation)

ทฤษฎีของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2549) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมมี 2 ลักษณะคือ

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือ การช่วยทำ
กิจกรรม คือการเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการการติดตาม
ประเมินผล

2. หน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้ทำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วม
นี้ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม จึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาขีดความสามารถ
ของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะหลายกรณีประชาชนไม่มี
โอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจทางออกที่ควรเป็นคือการเสริมสร้างพลังอาจ (Empowerment)

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) ได้กล่าวถึงลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การบริหารการศึกษา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมมี 2 ลักษณะ คือ

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม

อคิน รพีพัฒน์ (2527) ได้กำหนดช่วงจังหวะและแบ่งระยะเวลาการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในชุมชนไว้ดังนี้

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและการวางแผนพัฒนาการแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปกรณ นันทกิจ (2552) เรื่องกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี วัตถุประสงค์ของการศึกษา 1) เพื่อศึกษาการรับรู้ การเข้าใจของประชาชน เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ 2) เพื่อศึกษากระบวนการรับรู้ การเข้าใจ นโยบายสาธารณะของประชาชนในเขตเทศบาล 3) เพื่อทราบระดับการรับรู้ นโยบายสาธารณะด้านปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการรับรู้ของประชาชนโดย เก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง คุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสนทนาและโต้ตอบระหว่างผู้ศึกษาและผู้ให้ข้อมูลจากประธานคณะกรรมการชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประธานกลุ่ม อสม. จำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า ด้านการรับรู้ต่อนโยบายของผู้บริหาร ใน 6 ด้าน 1) ด้านการเมือง การบริหาร 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม 5) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และ 6) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พบว่าส่วนใหญ่ มีพื้นฐานประชาธิปไตย คือ ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน การรับรู้ต่อนโยบายของกลุ่มผู้นำ การประชุมต่างๆ ที่ทางเทศบาลฯจัดให้ การรับรู้และความเข้าใจที่มีต่อนโยบายของผู้บริหาร กลุ่มที่สามารถรับรู้และเข้าใจนโยบายจากนโยบายจากผู้นำท้องถิ่นที่ต้องการพัฒนาชุมชน คือ ชุมชนมีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ระยะสั้น และระยะยาว มีการประกาศให้ประชาชนรับนโยบายให้คนในชุมชนทราบในการดำเนินกิจกรรมของทางเทศบาลมีการประกาศเสียงตามสายวิทยุชุมชนและประกาศลงใน Web site ของเทศบาล แต่ผลของนโยบายที่มีต่อประชาชนยังไม่มีครอบคลุมครบทุกด้านเนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัด ส่วนด้านการรับรู้ นโยบายของประชาชน ยังไม่มีความทั่วถึงทุกกลุ่มคนเนื่องจากความต้องการมีรายได้และการประกอบอาชีพของประชาชนไม่สามารถรับรู้นโยบายได้ทุกเรื่อง

เชษฐชัย ศรีชูชาติ (2541) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ : กรณีศึกษา การจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ชาวชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ วัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาว่า ชาวชุมชนแออัดซึ่ง ถูกไล่รื้อที่อยู่อาศัย และ/หรือ หน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายและตัดสินใจในการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่มากน้อยแค่ไหน และอย่างไร และ 2. ศึกษาว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ของสมาชิกชาวชุมชนแออัดว่า มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่มากน้อยแค่ไหน และอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า ชาวชุมชนแออัดเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากกว่าหน่วยงานของรัฐในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ทั้งในด้าน การริเริ่มโครงการ การแนะนำ สมาชิกชุมชนให้เข้าร่วมโครงการ การคัดเลือกกรรมการโครงการ การดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ ของโครงการ และการเลือกพื้นที่อยู่อาศัยใหม่ ส่วนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้สนับสนุนให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวชุมชนแออัดที่มีสถานภาพสูงทางเศรษฐกิจ สังคม และเป็นกรรมการโครงการมีส่วนร่วมสำคัญในขั้นตอนของกระบวนการจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่มากกว่าชาวชุมชนแออัดทั่วไป

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 48-57 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 51.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการเข้าถึงข่าวสารนโยบายสาธารณะในหนึ่งสัปดาห์มากที่สุดคือเข้าถึงข่าวสารนโยบายสาธารณะ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 20.5 โดยผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือก โทรศัพท์ เป็นช่องทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางนโยบายสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 34.8

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้นโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$) นโยบายที่มีระดับการรับรู้มากที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.50$) นโยบายที่มีระดับการรับรู้น้อยที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก ($\bar{x} = 2.92$)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเข้าใจนโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$) นโยบายที่มีระดับความเข้าใจมากที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.38$) นโยบายที่มีระดับความเข้าใจน้อยที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก และนโยบายหลักด้านที่ 6 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ($\bar{x} = 2.83$)

จากการสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เมื่อรับรู้ถึงนโยบายสาธารณะจากภาครัฐ และนโยบายนั้นเป็นนโยบายที่ชื่นชอบจะให้การสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนโยบาย และแสดงออกโดยการพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนหรือพูดคุยในครอบครัวและเครือข่าย และทำการบอกต่อและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายของรัฐผ่านทางแชร์ผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจมากยิ่งขึ้น และแสดงออกโดยการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการสนับสนุนพรรคที่กำหนดนโยบายที่ชื่นชอบ จากการสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เมื่อรับรู้ถึงนโยบายสาธารณะจากภาครัฐและนโยบายนั้นเป็นนโยบายที่ไม่ชื่นชอบจะไม่ให้การสนับสนุนนโยบายนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ไม่ให้ความร่วมมือและไม่ให้การสนับสนุนต่อนโยบาย และยังอธิบายถึงเหตุผลที่ไม่ชอบนโยบายให้กับผู้อื่นฟังเพื่อให้เกิดความคล้อยตามผ่านการพูดคุยหรือผ่านทางสื่อออนไลน์ จากการสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เมื่อพบเห็นถึงความไม่ปกติของนโยบายสาธารณะหรือความผิดปกติจากการนำนโยบายไปปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันคือร้องเรียนผ่านหน่วยงานภาครัฐโดยตรง และประสานผ่านทางผู้นำหมู่บ้าน เพื่อขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในขั้นตอนต่อไป หรือร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้วยวิธีการมีส่วนร่วมผ่านการแสดงออกทางโซเชียลมีเดียและทางสื่อออนไลน์ และมีส่วนร่วมผ่านทางหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นผ่านทางผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน

สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 48-57 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 51.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการเข้าถึงข่าวสารนโยบายสาธารณะในหนึ่งสัปดาห์มากที่สุดคือ เข้าถึงข่าวสารนโยบายสาธารณะ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 20.5 โดยผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือก โทรศัพท์ เป็นช่องที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางนโยบายสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 34.8

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการรับนโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง ($\bar{x} = 3.16$) นโยบายที่มีระดับการรับรู้มากที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.50$) นโยบายที่มีระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก ($\bar{x} = 2.92$)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความเข้าใจนโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง ($\bar{x} = 3.04$) นโยบายที่มีระดับความเข้าใจมากที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{x} = 3.38$) นโยบายที่มีระดับความเข้าใจน้อยที่สุดคือ นโยบายหลักด้านที่ 4 การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก และนโยบายหลักด้านที่ 6 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ($\bar{x} = 2.83$)

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่รับรู้ถึงนโยบายสาธารณะจากภาครัฐ และนโยบายนั้นเป็นนโยบายที่ชื่นชอบและให้การสนับสนุน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนโยบาย และแสดงออกโดยการพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนหรือพูดคุยในครอบครัวและเครือข่าย และทำการบอกต่อและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลผ่านทางแชร์ผ่านช่องทางทางสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจมากยิ่งขึ้น และแสดงออกโดยการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการสนับสนุนพรรคที่กำหนดนโยบายที่ชื่นชอบ

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่รับรู้ถึงนโยบายสาธารณะจากภาครัฐและนโยบายนั้นเป็นนโยบายที่ไม่ชื่นชอบและไม่ให้การสนับสนุน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ไม่ให้ความร่วมมือและไม่ให้การสนับสนุนต่อนโยบาย และยังอธิบายถึงเหตุผลที่ไม่ชอบนโยบายให้กับผู้อื่นฟังเพื่อให้เกิดความคล้อยตามผ่านการพูดคุยหรือผ่านทางสื่อออนไลน์

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เมื่อพบเห็นถึงความไม่ปกติของนโยบายสาธารณะหรือความผิดปกติจากการนำนโยบายไปปฏิบัติจากหน่วยงานของรัฐ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือร้องเรียนผ่านหน่วยงานภาครัฐโดยตรง และประสานผ่านทางผู้นำหมู่บ้าน เพื่อขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในขั้นตอนต่อไป หรือร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้วยวิธีการมีส่วนร่วมผ่านการแสดงออกทางโซเชียลมีเดียและทางสื่อออนไลน์ และมีส่วนร่วมผ่านทางหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นผ่านทางผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำหมู่บ้าน

อภิปรายผล

ประชาชนในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่มีการเข้าถึงข่าวสารนโยบายสาธารณะ 2 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด ประชาชนในจังหวัดเลยคิดว่า โทรศัพท์เป็นช่องทางที่เหมาะสมและที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางนโยบายสาธารณะ สอดคล้องกับ สำนักวิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2551) เรื่องเยาวชนไทยกับการเมืองไทย พบว่าความสนใจต่อการเมืองของเยาวชนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองร้อยละ 33.54 และสาเหตุที่เยาวชนไทยไม่สนใจการเมืองไทยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการเมืองน่าเบื่อหน่ายมีแต่เรื่องทะเลาะ ชัดแย้ง แก่งแค้นกันดีแต่เล่นเกมการเมืองร้อยละ 24.01 ในเรื่องของช่องทางในการรับรู้ข่าวสารทางนโยบายสาธารณะโดยประชาชนในจังหวัดเลยเข้าถึงข่าวสารทางนโยบายสาธารณะผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภา อุตมฉันท (2544) ในปัจจุบันประชาชนโดยทั่วไปต่างมีความกระตือรือร้นที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารและเริ่มสนใจที่จะวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาบ้านเมืองมากยิ่งขึ้นในด้านสื่อก็มีพัฒนาการไปด้วยเช่นกันเห็นได้จากการมีรายการแนววิเคราะห์วิจารณ์เหตุการณ์บ้านเมืองเกิดขึ้นมากมายตามสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ นิตยสาร วารสาร วิทยุ โทรศัพท์หรือสื่อออนไลน์ (Internet) ทั่วไป โดยสื่อประเภทเหล่านี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นได้เห็นได้ชัดจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS Facebook Page รวมถึงในแหล่งข่าวออนไลน์ต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเผยแพร่ข่าวสารและการแสดงออกในความคิดเห็นทางการเมืองซึ่งมิได้ถูกจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะในวงแคบอีกต่อไปความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารจึงเป็นตัวผลักดันทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่เป็นอิสระมากกว่าในอดีตในขณะที่บทบาทของสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีความสำคัญในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นสื่อใหม่ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ในช่องทางของยูทูบ (Youtube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เมสเซนเจอร์ (Messenger) อินสตาแกรม (Instagram) และทวิตเตอร์ (Twitter) เพราะสื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ส่วนในเรื่องของช่องทางที่เหมาะสมและที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางนโยบายสาธารณะประชาชนเลือกให้โทรศัพท์เป็นช่องทางที่เหมาะสมที่สุด สอดคล้องกับ อนันต์ธนา อังกินันท์ (2525) พบว่าโทรศัพท์สามารถเข้าถึงผู้ดูที่อยู่ทางบ้านได้เป็นอย่างดี และนับวันจะมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการโทรศัพท์ และคุณสมบัติของเครื่องส่ง และเครื่องรับโทรศัพท์ ปัจจุบันรายการทางโทรศัพท์ได้เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก เช่น ข่าวสารประเภทจากดาวเทียม ซึ่งสามารถรับภาพที่สถานีเมื่อเวลา 04.00น. และนำออกฉายเมื่อเวลา 06.00น. นอกจากนั้นยังมีรายการสดที่น่าสนใจอีกมากมาย

ประชาชนในจังหวัดเลย มีระดับการรับรู้และระดับความเข้าใจนโยบายสาธารณะ นโยบายหลัก 12 ด้าน อยู่ในระปานกลาง โดยนโยบายหลักด้านที่ 3 การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นนโยบายที่ประชาชนรับรู้และเข้าใจมากที่สุด สอดคล้องกับ Sriwichailamphun (2013) ที่พบว่า เป็นระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นที่มีลักษณะองค์รวม ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมวัฒนธรรมความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตและรวมถึงระบบคุณค่า โดยที่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด เรียนรู้ และร่วมตัดสินใจ คิดเป็น ทำเป็น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวด้วยการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนขึ้นมา จนเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีขีดความสามารถในการประกอบอาชีพและเลี้ยงดูตนเอง ประชาชนในจังหวัดเลย จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนโยบาย

สาธารณะ และแสดงออกโดยการพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อนหรือพูดคุยในครอบครัวและเครือญาติ และทำการบอกต่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายของรัฐผ่านทางแชร์ผ่านโซเชียล เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจมากยิ่งขึ้น และแสดงออกโดยการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ถ้าเป็นนโยบายที่ประชาชนไม่ชื่นชอบ ประชาชนจะแสดงออกโดยการปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ ไม่ให้ความร่วมมือและไม่ให้การสนับสนุนต่อนโยบาย และยังอธิบายถึงเหตุผลที่ไม่ชอบนโยบายให้กับผู้อื่นฟังเพื่อให้เกิดความคล้อยตามผ่านการพูดคุยหรือผ่านทางสื่อออนไลน์ และเมื่อประชาชนพบเห็นถึงความไม่ปกติของนโยบายสาธารณะหรือความผิดปกติจากการนำนโยบายไปปฏิบัติจากหน่วยงานของรัฐ ประชาชนจะร้องเรียนผ่านหน่วยงานภาครัฐโดยตรง และประสานผ่านทางผู้นำหมู่บ้าน เพื่อขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในขั้นตอนต่อไป หรือร้องเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อประชาชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประชาชนจะใช้วิธีการมีส่วนร่วมผ่านการแสดงออกทางโซเชียลมีเดียและทางสื่อออนไลน์ และมีส่วนร่วมผ่านทางหน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นผ่านทางผู้ใหญ่บ้านผู้นำหมู่บ้าน สอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สพร. หรือ DGA. (2566). พบว่าประชาชนยังไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ที่ปัญหาที่พบเห็นคือการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่างๆเป็นหน้าที่ของรัฐ ซึ่งยังไม่มีอำนาจไปสู่ประชาชนและปฏิเสธการรับรู้ถึงสิทธิของประชาชน และยังสอดคล้องกับ กฤษณ์ ทองเลิศ (2535) พบว่า การร้องทุกข์ ว่าหมายถึงการที่ประชาชนส่งเรื่องราวปัญหาความเดือดร้อนของตนเอง หรือความเดือดร้อนของกลุ่มคน หรือความเดือดร้อนของคนในสังคม โดยความเดือดร้อนนั้นอาจเป็นความไม่พึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หรืออาจเป็นสิ่งที่ตนพบเห็นแล้วเกิดความไม่สบายใจและต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแก้ไข โดยเป้าหมายของการร้องทุกข์นั้นอาจจะมีการระบุชัดเจนหรือไม่ระบุก็ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

เนื่องจากพื้นที่ที่ศึกษาเป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยสังคมเมืองและสังคมชนบท ซึ่งห่างไกลจากตัวเมือง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางนโยบายสาธารณะยังไม่ทั่วถึง ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ดีจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ประชาชนทั่วไปเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง เพราะส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำให้ไม่ค่อยใส่ใจในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางนโยบายมากนัก ดังนั้นการที่ภาครัฐจะดำเนินการนโยบายสาธารณะควรแจ้งข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารและได้รับผลประโยชน์อย่างรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษากระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าการทำวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะมีการศึกษาเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ที่มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละช่วงอายุและระดับการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงมุมมองที่หลากหลายของกระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กุลธน ธนาพงศธร. (2522). *นโยบายของรัฐ : อะไร ทำใหม่ และอย่างไร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤษณ์ ทองเลิศ. (2535). *การร้องทุกข์ผ่านสื่อมวลชน ในช่วงเปลี่ยนผ่านคณะรัฐบาลจากพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สู่อำนาจนายอานันท์ ปันยารชุน (วิทยานิพนธ์รัฐนิติศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2526). *นโยบายการพัฒนาและวิชาการ*. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*, 13(1).
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544). *เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ. (2543). *การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นาคยา แท่นนิล. (2555). *รูปแบบของกระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมในการจัด และอาหารปลอดภัยในจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต)*. สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปกรณ์ นันทกิจ. (2552). *กระบวนการรับรู้นโยบายสาธารณะของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี (รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2549). *กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พลศักดิ์ ชูพานิชสกุล. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมการพัฒนาของเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ (ภาคินพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. สาขาการบริการและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษาโรงเรียนเทศบาล*. *วารสารการศึกษาตลอดชีวิต*.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- วิภา อุดมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และมัลติมีเดีย: กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์ พอยท์.
- สำนักวิจัยสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2551). *เยาวชน กับ การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิต.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2566). *โครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน*. สืบค้นจาก <https://www.dga.or.th/document-sharing/article/35827/>.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทรวมสาสน์ จำกัด.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2557). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ. สำนักพิมพ์เสาศรรณ กรุงเทพฯมหานครา.

- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2541). *ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). *ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสบการณ์ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ธนา อังกินันท์. (2525). *สื่อมวลชนและการประชาสัมพันธ์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คุณพินอักษรกิจ.
- Cochran, Charles L. and Malone, Eloise F. (1995). *Public Policy. Perspective and choices*. New York : McGraw-Hill.
- Sriwichailamphun, T. (2013). *Community economic development*. Faculty of Economics, Chiang Mai University.
- Thomas, R. Dye. (1978). *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.
- Yamane, T. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row.